

Asia

Epävirallinen eurooppaministerikokous 14.-15.7.2022

Kokous

Epävirallinen eurooppaministerikokous 14.07.2022 - 15.07.2022

Epävirallisen eurooppaministerikokouksen aiheita olivat Tšekin puheenjohtajakauden prioriteetit sekä demokraattisten instituutioiden vahvistaminen. Lisäksi kokouksen työlounaalla keskusteltiin Euroopan tulevaisuuskonferenssin jatkotyöstä. Keskustelua aiheesta on tarkoitus jatkaa yleisten asioiden neuvoston kokouksissa syksyn aikana. Kokouksen alussa paikalla oli Ukrainan varapääministeri Olha Stefanishyna.

Neuvoston puheenjohtajavaltio Tšekki järjesti epävirallisen eurooppaministerikokouksen Prahassa 14.–15.7.2022. Kokouksessa ei tehty päätöksiä.

Suomea edusti kokouksessa eurooppaministeri Tytti Tuppurainen. Kokoukseen osallistuivat myös Ukrainan varapääministeri Olha Stefanishyna sekä komission varapuheenjohtajat Věra Jourova, Dubravka Šuica ja Maroš Šefčovič.

Kokouksessa järjestettiin kaksi työstuntoa, joiden aiheita olivat Tšekin puheenjohtajakauden prioriteetit sekä demokraattisten instituutioiden vahvistaminen. Lisäksi kokouksen työlounaalla keskusteltiin Euroopan tulevaisuuskonferenssin jatkotyöstä.

Tšekin puheenjohtajakauden prioriteetit

Yleisten asioiden neuvoston puheenjohtajana toimiva eurooppaministeri Mikuláš Bek esitteli kokouksessa Tšekin puheenjohtajakauden prioriteetteja, joita ovat pakolaiskriisin hallinta ja Ukrainan tukeminen, energiaturvallisuus, Euroopan turvallisuus- ja puolustusvalmiuksien vahvistaminen (ml. kyberturvallisuus) sekä Euroopan talouden ja demokraattisten instituutioiden kriisinkestävyiden vahvistaminen.

Ukrainan varapääministeri Stefanishyna osallistui jäsenvaltioiden eurooppaministerien kesken käytyyn keskusteluun tulevien kuukausien suunnitelmista. Esillä olivat muun muassa Ukrainan EU-ehdokasvaltioasema ja eurooppalaiset tulevaisuuden näkymät. Bekin puheenvuorossa korostui vahva ymmärrys ja tuki Ukrainan tilanteelle, jossa se on joutunut Venäjän bruttaalin hyökkäyksen kohteeksi. Ukraina joutuu nyt taistelemaan kaikkien jäsenvaltioiden puolesta puolustaessaan yhteisiä demokraattisia arvojamme. Puheenjohtaja nosti myös esiin Suomen ja Ruotsin liittymisen Natoon ja sen merkityksen eurooppalaiselle turvallisuudelle.

Komission varapuheenjohtaja Šefčovič antoi avauspuheenvuorossaan vahvan tukensa prioriteeteille ja niiden ajankohtaisuudelle. Erityisesti puheenvuorossa korostui Unionin yhteinen tahto tukea

Ukrainaan monimuotoisesti. Varapuheenjohtaja korosti lisäävun tarvetta jo myönnetyn 6,2 miljardin tuen jatkoksi. Myös EU:n solidaarisuuskäytävät ukrainalaisen viljan viemiseksi ovat erittäin kriittiset niin globaalin ruokaturvan kuin Ukrainan taloudenkin kannalta.

Komissio myös korosti, että lisäksi pakotteiden osalta on edettävä ja nyt viimeisteltävänä oleva nk. seitsemäs pakotepaketti on tärkeä askel eteenpäin. On erityisen tärkeää, että kullan vientikielto Venäjältä saadaan voimaan pikaisesti.

Lisäksi varapuheenjohtaja vahvisti, että komissio on yhdessä Saksan kanssa järjestämässä korkean tason globaalia asiantuntijakonferenssia keskustelemaan Ukrainan jälleenrakentamisesta.

Šefčovičin viesti Ukrainan varapääministerille oli, että EU:n tuki ei pysähdy tähän. Energiaturvallisuuden osalta komissio on antamassa konkreettisia ehdotuksia energiaturvallisuuden parantamiseksi 20.7.

Jäsenvaltioiden puheenvuoroissa puheenjohtajamaan prioriteetteja pidettiin onnistuneina. Kaikissa puheenvuoroissa korostettiin Ukrainalle kohdennettavan avun jatkumisen tärkeyttä. Energian osalta komissiolta odotettiin konkreettisia toimia, joilla tuetaan jäsenvaltioita Venäläisestä energiasta irtautumisessa ja uusiutuvan energian nopeassa käyttöönotossa. Useampikin jäsenvaltio mainitsi edessä olevasta ”kylmästä talvesta”, joka tulee olemaan vaikea tai erittäin vaikea. Tarvitaan EU-tason toimia saatavuuden turvaamiseksi ja hintojen pitämiseksi edes jollakin tavalla siedettävänä.

Suomen puheenvuorossa korostui tuen jatkaminen Ukrainalle ja energian osalta tavoite fossiilisesta energiasta irtautumiseksi. Pitkällä aikavälillä EU:n tulee luottaa vahvuuksiinsa, sisämarkkinoihin ja vapaakauppaan.

Ukrainan varapääministeri Stefanishyna korosti EU-yhteistyön suurta merkitystä Ukrainalle. Ukraina ottaa ehdokasmaa-aseman vakavasti ja sitoutunut kaikkiin uudistuksiin, joita jäsenyys edellyttää. Maan jälleenrakennus vaatii suuria ponnisteluja. Puheenvuorossa korostui Ukrainan valmistus toimia luotettavana energian ja ruoan jakelijana Euroopalle.

Demokraattisten instituutioiden vahvistaminen

Kokouksen toisessa osiossa keskustelu demokraattisten instituutioiden vahvistamisesta keskittyi EU:n vaalilakiuudistukseen, sekä median vapauteen ja monimuotoisuuteen yleisemmin.

Puheenjohtaja korosti toimivan demokratian merkitystä Euroopan pitkän aikavälin vaurauden ja vakauden perustana. Puheenjohtajavaltion tavoitteena on muun muassa edistää poliittisten puolueiden rahoituksen avoimuutta, median riippumattomuutta ja avointa vuoropuhelua kansalaisten kanssa.

Ministerit kävivät keskustelun demokraattisten instituutioiden kriisinkestävytyden (resilienssi) vahvistamisesta. Keskustelussa tuotiin esille näkemyksiä muun muassa vaaleja koskevien sääntöjen päivittämisestä sekä sananvapauden ja mediapluralismin haasteista Euroopassa. Esille nostettiin muun muassa tarve suojata vaaleja ulkopuoliselta vaikuttamiselta ja lisätä poliittisen mainonnan avoimuutta. Useissa puheenvuoroissa nostettiin esiin kyber-uhat ja niiden tunnistaminen ja niiltä edelleen suojautuminen. Komissiossa valmisteilla olevaa eurooppalaisen median vapaussäädöstä pidettiin tärkeänä. Euroopan parlamentin ehdotukseen EU:n vaalisäädöksen uudistamisesta suhtauduttiin laajalti varauksellisesti. Puheenjohtaja totesi tavoittelevansa neuvostossa yleisnäkemyistä asiassa.

Suomen puheenvuorossa todettiin viimeaikaisten tapahtumien Euroopassa korostaneen entisestään avoimen yhteiskunnan, riippumattoman median ja vapaiden vaalien merkitystä. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on uudella tavalla avannut myös hybridiuhkien olemassa olon. Vaalilain osalta todettiin

uudistus tarpeelliseksi, mutta sen sisältämä ehdotus ylikansallisten listojen perustamisesta EP-vaaleihin ei ole kannatettava.

Komission varapuheenjohtaja Jourovan korostui kansalaisten vapaus saada vapaasti tietoa ja muodostaa omat näkemyksensä vapaasti sen pohjalta. Objektiivisen tiedon tarjoaminen on tehokas keino valeuutisten ja disinformaation torjunnassa.

Euroopan tulevaisuuskonferenssin jatkotyö

Työlounaalla ministerit keskustelivat vastikään päättyneen Euroopan tulevaisuuskonferenssin jatkotyöstä. Puheenjohtaja totesi konferenssin osoittaneen, että kansalaiset kaikkialla jäsenvaltioissa ovat kiinnostuneita EU:n tulevaisuudesta. Nyt on jäsenvaltioiden ja EU:n toimielinten vuoro tarkastella konferenssin ehdotuksia ja niiden toimeenpanoa. Valtaosaa konferenssin ehdotuksista voidaan edistää EU:n nykyisten perussopimusten puitteissa. Tulisi keskittyä etenkin ehdotuksiin, joissa voidaan tuottaa nopeita tuloksia kansalaisten eduksi. Keskustelua aiheesta on tarkoitus jatkaa yleisten asioiden neuvoston kokouksissa syksyn aikana.

Jäsenmaiden enemmistö ei pitänyt perussopimusmuutoksia välttämättöminä unionin kehittämiseksi ja konferenssin tulosten jalkauttamiseksi. Muutamat jäsenvaltiot olivat huolestuneita Euroopan parlamentin ”painostuksesta” asiassa. Määräenemmistöpäätösten käytön laajentaminen sai yleisesti laajaa tukea, mutta soveltamisen kohdentamisessa ole eroavaisuuksia. Suomen puheenvuorossa todettiin, että yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla määräenemmistöpäätöksenteon laajentamiselle on tarvetta ja tämä on mahdollista nykysopimusten puitteissa. Puheenvuorossa myös korostettiin tarvetta lisätä avoimuutta ja parempaa tiedottamista EU-asioista, jotka helposti jäävät vieraiksi kansalaisille.

Varapuheenjohtaja Šuica totesi, että komissio aikoo huomioida konferenssin ehdotuksia seuraavassa työohjelmassaan ja jalkauttaa näin konferenssin tuloksia mahdollisimman konkreettisella tavalla. Komissio on myös avoin perussopimusmuutoksille, mutta niiden osalta ei ole kiirettä, eikä liiallista painetta tulisi luoda.

Jo Unionin tila –puheessaan (14.9.) komission puheenjohtaja von der Leyen tulee esittelemään komission ensimmäisiä vastauksia konferenssin johtopäätöksiin. Samalla varapuheenjohtaja Šuica muistutti, että paljon johtopäätöksissä esiin nostetuista toimista voidaan toteuttaa nykyisen perussopimuksen puitteissa nk. passerelle –säännösten nojalla. Unionin tila –puheen yhteydessä myös lanseerataan komission uusi kansalaisportaali ”The Have Your Say”, jota hyödynnetään laajasti komission tulevassa työssä kansalaisten kuulemiseksi.

Puheenjohtaja totesi, että tulee toimittamaan jäsenvaltioille kyselyn määräenemmistöpäätösten käytön laajentamisesta.

Suomen edustajat

Ministeri Tuppurainen, EU-asioiden alivaltiosihteeri Satu Keskinen

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	EU:n tulevaisuus, kansalaisjärjestöt (NGO), puheenjohtajuus, Tshekki, vaalit, YAN Yleisten asioiden neuvosto, hybridiuhat
Hoitaa	OM, PLM, SM, UM, VNK
Tiedoksi	ALR, EUE, LVM, MMM, OKM, SP, STM, TEM, TULLI, VM, VTV, YM
